

Græsk

De skriftlige afleveringer i græsk og latin minder om hinanden i opbygning: i begge prøves i en sproglig og en indholdsmæssig del. I græsk er der også spørgsmål i morfologi (orddannelse), oversættelsesvurdering og kunsthistorie.

Det er en god idé at bruge begge portaler (latin og græsk) i løsningen af opgaver i de klassiske fag.

Denne vejledning er bygget op efter disciplinerne, sådan som de optræder i eksamenssættene.

Basale hjælpemidler til løsning af skriftlige afleveringer/ årsprøve/ terminsprøve og eksamen:

Berg, C: *Oldgræsk-dansk ordbog*

Fich, H. m.fl.: *Græsk kunst*

Friis-Johansen, H.: *Fri mands tale*

Tortzen, Chr. G: *ΒΑΣΙΣ – Græsk grammatik for begyndere*

Woodford, S: *Græsk og romersk kunst*

Alle grammatiske noter og rettede besvarelser til gamle opgaver

Generelt

Eksamenssættene i græsk er bygget op efter samme model med fire discipliner:

1. Syntaktisk analyse
2. Oversættelse, herunder morfologi og oversættelsesvurdering
3. Tekstforståelse
4. Billedspørgsmål

Alle sæt har et overordnet tema, som kommer til udtryk i både de passager, der skal analyseres syntaktisk og oversættes samt i de billeder, der skal beskrives og analyseres.

Temaet kendes fra undervisningen og knytter sig til centrale genrer, perioder eller problemstillinger, fx *areté*-begrebet i græsk filosofi eller det athenske demokratis krise.

Hele den græske tekst er forsynet med en fri oversættelse, som altid skal læses igennem i sin helhed for at forstå konteksten.

Ad 1: Syntaktisk analyse:

Generelt: Brug samme fremgangsmåde som i latin, men læg mærke til brugen af bestemte artikler. Analysen er valensbaseret, dvs., at det finitte verballed i hovedsætningen er det vigtigste led i hele analysen – om verbet er kopulativt, transitivt eller intransitivt, er afgørende for, hvor mange led der kan være i sætningen. Undersøg verbets valens ved at slå det op i ordbogen. Læs desuden vejledning og eksempler igennem i ΒΑΣΙΣ § 20.

Desuden:

- Find perioden i den danske oversættelse vha. linjenummereringen i den græske tekst. Oversættelsen giver overordnet hjælp til at forstå periodens indhold og evt. opbygning.

- Kig efter let genkendelige ord, endelser og mærker, fx participiumsmærker.

- Start altid med at skrive: "Perioden består af ..." Herefter angives antallet af hovedsætninger og ledsætninger. Ledsætninger bestemmes først overordnet (substantivisk, adjektivisk og adverbial):

Substantiviske ledsætninger: Hele sætninger, der kan erstattes af et substantiv, fx *ACI*, deklarativsætninger ("at Sokrates er klog, siger sig selv", hvor hele sætningen er subjekt for verbalet i hovedsætningen). Den substantiviske ledsætning skal bestemmes, (fx deklarativ eller infinit konstruktion). (Se også ΒΑΣΙΣ § 9.2 under *substantiviske ledsætninger*). Disse ledsætninger er oftest subjekt eller DO for verballet i hovedsætningen.

Adjektiviske ledsætninger: Kun relative ledsætninger! Indledes af relative pronominer (ΒΑΣΙΣ § 4.1.1)

Adverbielle ledsætninger: Angiver tid, sted og måde. Indledes næsten altid af hypotaktiske konjunktioner (ΒΑΣΙΣ § 9.2). Den adverbielle ledsætning skal bestemmes (vha. § 9.2), fx temporal eller konditionel.

Tips:

Husk at skrive "led for ...", fx

Verballed: ἔληξεν

Subjekt: ἡ ἵπποδρομία (for ἔληξεν)

Der vil ofte optræde participier – de knyttes til det led, de lægger sig til (læg mærke til kasusendelsen!) og underanalyseres som adled og derefter verballed. (Se nedenstående eksempel).

Eksempel på syntaktisk mønsterbesvarelse:

"Da hestevæddeløbet var slut, gik han havende Autolykos og hans far til hjemmet i Piræus." (I skal ikke tage oversættelse med i jeres syntaktiske besvarelser!)

ὡς δὲ ἡ ἵπποδρομία ἔληξεν, ἔχων τὸν τε Αὐτόλυκον καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἀπήει εἰς τὴν ἐν Πειραιεῖ οἰκίαν·

Perioden består af en hovedsætning (ἔχων τὸν τε Αὐτόλυκον καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἀπήει εἰς τὴν ἐν Πειραιεῖ οἰκίαν·), hvortil knytter sig en adverbial ledsætning (ὡς δὲ ἡ ἵπποδρομία ἔληξεν) i temporal hypotakse.

HS

Verbal: ἀπήει

Subjekt: implicit <αὐτός> ἔχων τὸν τε Αὐτόλυκον καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ (for ἀπήει)

Kerne: implicit (αὐτός vel. sim.)

Adled: ἔχων τὸν τε Αὐτόλυκον καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ

Verbal: ἔχων

Subjekt: <αὐτός> (for ἔχων)

Direkte objekt 1: Αὐτόλυκον (for ἔχων)

Direkte objekt 2: τὸν πατέρα αὐτοῦ (for ἔχων)

Kerne: τὸν πατέρα

Adled: αὐτοῦ

Konjunktional 1: τε

Konjunktional 2: καὶ (forbinder sammen med Konjunktional 1 Direkte objekt 1 og 2 i kopulativ paratakse)

Adverbial: εἰς τὴν ἐν Πειραιεῖ οἰκίαν (for ἀπήει)

Kerne: εἰς τὴν οἰκίαν

Adled: ἐν Πειραιεῖ

LS:

Verbal: ἔληξεν

Subjekt: ἡ ἵπποδρομία (for ἔληξεν)

Konjunktional 1: ὡς (forbinder ledsætningen i temporal hypotakse med hovedsætningen)

Konjunktional 2: δὲ (forbinder perioden i adversativ paratakse med den foregående)

Ad 2: Kontroloversættelse:

Kontroloversættelse:

Der vil altid være en større forskel på det danske og det græske. Det kan være ord, der er oversat til nudansk eller konstruktioner, der er ændret (f.eks. participier, der bliver til ledsætninger). De morfologiske spørgsmål og oversættelsesvurdering er støtte til kontroloversættelsen, som er hoveddelen i kategorien. Brug disse til at rette kontroloversættelsen til!

- Start med at finde uddraget i oversættelsen. Husk, at denne oversættelse er fri og derfor vil omskrive græske konstruktioner til ledsætninger eller syntagmer, fx participier, absolut genitiv, ACI.
- Vær opmærksom på de ord, der skal redegøres for morfologisk – disse vil ofte høre under den sidste kategori, der kræver en speciel omskrivning til nudansk.
- Vær tekstnær men mundret: aorist participier skal ikke oversættes med fx "havende gået" (ἐλθών) men med en ledsætning, fx "efter at han var gået". Behold såvidt muligt ordklassen, og læg mærke til, om der er ordklasseskift i den autoriserede oversættelse.

Morfologisk formbestemmelse:

Svar på alt, der spørges om, dvs. ordklasse, opslagsform og angivelse af formen i stykket! En decideret morfologisk analyse (med fx brug af lydlove som kvantitetsmetatese (brug her ΒΑΣΙΣ § 1.7)) giver ekstra point, hvis det kan overskues – gør det kun, hvis der er sikkerhed om ordklasse og opslagsform!

De ord, som skal redegøres for, er fra stykket, der laves kontroloversættelse af – brug derfor jeres kontroloversættelse til at formbestemme. Hvis I her opdager noget nyt, skal I gå tilbage til jeres kontroloversættelse og rette til.

Oversættelsesvurdering:

Giv eksempler på både semantiske og syntaktiske forskelle. Brug det materiale, vi har anvendt i undervisningen (fx uddrag fra Lita Lundquist *Oversættelse* (Forlaget Samfundslitteratur 2007)). Brug de ord, som I har lavet morfologisk bestemmelse af! En egentlig vurdering af oversættelsens værdi skal ikke indgå.

Ad 3: Tekstforståelse

- Brug opgavesættets tema til jeres fordel! Her er historiske oversigter og *Fri Mands Tale* uundværlige; genre, kontekst og forfatter kan altid inddrages.
- Spørgsmålene er taksonomisk opbyggede: Der skal altid redegøres for forfatterens og/eller en karakters opfattelse af et bestemt fænomen, som altid har med det overordnede tema at gøre. Derefter skal der diskuteres/ vurderes eller perspektiveres. Redegørelsen skal være forholdsvis kort og helt præcis, mens resten skal behandle nøglebegreber og temaer med inddragelse af originalteksten – nøgleord angives i parentes i opslagsformen og diskuteres med udgangspunkt i redegørelsen.

Ad 4: Billedspørgsmål

- Fremgangsmåden ved det græske værk (skulptur, arkitektur eller vasemaleri) følger de vejledninger, der deles ud i undervisningen. Overordnet skal tre punkter behandles:
 1. Formel, systematisk beskrivelse
 2. Datering på baggrund af beskrivelsen og identificeringen af periodemæssige kendetegn, fx kontrapost, form på echinus (ved kapitæler), sort- eller rødfigur.
 3. Analyse og fortolkning
- Til det moderne perspektivbillede spørges til anvendelsen af det antikke formsprog, hvilket vil sige inddragelse af specifikke fagtermer, som er brugt i beskrivelsen og dateringen af det græske værk. Her påpeges især ligheder og forskelle, og på den baggrund inddrages generel, kunsthistorisk viden, fx om renæssancens eller postmodernismens brug af antikken generelt. Såfremt der er et specifikt motiv (fx mytologisk), inddrages både konteksten og en moderne fortolkning af denne.